

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/MY-01/1 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 01-18/155-43
Karar Tarihi : 10.4.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU
Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK,
Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER : Mehmet YANIK, Şebnem KULAKSIZOĞLU, Haluk ARI,
Kerem TOMUR

C- BAŞVURUDA BULUNAN : Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş.

D- TARAFLAR : - Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Merkez Mah. Çınar Cd. No:8 Y.Bosna
Bahçelievler 34530-İstanbul

- DAF Bus Int. BV
Hoevenweg 1 P.O. Box 7122 5605
Eindhoven-HOLLANDA

- Berkof BV
Valkenswaard De Vest 55, Valkenswaard-HOLLANDA

- diğer yetkili servisler

E- DOSYA KONUSU: Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. (Boronkay) ile DAF Bus Int. BV (Daf) arasında akdedilen şehirlerarası lüks tip ve şehir içi toplu taşımaya yönelik otobüs ve otobüs şasilerinin pazarlanması, satışı, dağıtım, servis hizmetlerinin verilmesi ve yedek parça teminine yönelik "ithalatçı anlaşması"na, Boronkay ile Berkof BV (Berkof) arasında akdedilen çift katlı otobüs ve otobüs şasilerinin pazarlanmasına ilişkin "yedek parça dağıtım anlaşması"na ve Boronkay ile çeşitli teşebbüsler arasında imzalanan "yetkili servis anlaşmaları"na muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 5.5.1998 tarih, 1144 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 27.2.2001 tarih, D4/1/MY-01/1 sayılı Muafiyet Ön

01-18/155-43

İnceleme Raporu 6.4.2001 tarih, REK.0.08.00.00/22 sayılı Başkanlık önergesi ile 01-18 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: - Boronkay ile Berkhof arasında aktedilmiş olan yedek parça dağıtım anlaşmasının, 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olması nedeniyle bildirilmesine gerek olmadığı,

- Boronkay'ın, Daf ile yapmış olduğu anlaşmada yer alan rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki hükümlerin ilgili raporda belirtilen şekilde ve Kurul tarafından belirlenecek uygun bir süre içerisinde düzeltilerek 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne uyumlu hale getirilmesi halinde, anlaşmanın adı geçen Tebliğ kapsamında kabul edilmesi gerektiği,

- Boronkay ile çeşitli teşebbüsler arasında otobüs pazarında servis ağı oluşturulması amacıyla imzalanan yetkili servis anlaşmalarının yetkili servislerin faaliyetlerine ilişkin fiyatlandırmada üst sınırlar ve kar marjları düzenlemesi nedeniyle, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilmekte olduğu ve anılan anlaşmalara Kanun'un 5. maddesine göre muafiyet tanınmasının mümkün olmadığı, bu çerçevede Boronkay ile yetkili servisler hakkında soruşturma açılmasının gerektiği,

düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Sözleşmeye taraf teşebbüslerin faaliyetleri göz önünde bulundurularak ilgili ürün pazarları, otobüs "dağıtım", "yedek parça satış" ve "satış sonrası servis hizmetleri" pazarları olarak tespit edilmiştir.

Coğrafi Pazar: Başvuru konusu açısından sunulan ürünün ilgili coğrafi pazarı, "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Boronkay tarafından yapılan başvuruda;

1. Berkhof ile aktedmiş oldukları çift katlı otobüs ve otobüs şasilerinin satış ve pazarlamasına ilişkin anlaşmaya,

2. Daf ile aktedmiş oldukları şehirlerarası lüks tip ve şehiriçi toplu taşımaya yönelik otobüs ve otobüs şasilerinin satış, pazarlama, servis ve yedek parça tedarik faaliyetlerine ilişkin anlaşmaya,

3. Çeşitli teşebbüslerle aktedikleri yetkili servis anlaşmalarına, muafiyet tanınması talebinde bulunmaktadır.

H.2.1. Boronkay ile Berkhof Arasındaki Anlaşmaya İlişkin Değerlendirme

1998/3 sayılı Tebliğ'in dağıtım ve servisi birarada düzenleyen anlaşmalara uygulanabiliyor olması nedeniyle, sadece dağıtım ve garantiye ilişkin olan Boronkay ile Berkhof arasındaki 31.1.1991 tarihli anlaşma, 1997/3 sayılı Tebliğ çerçevesinde değerlendirilmiş ve anlaşmanın anılan Tebliğ kapsamında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasından muaf olduğu anlaşılmıştır. Başvuru konusu anlaşma grup muafiyeti kapsamında olması dolayısı ile bildirim zorunluluğu bulunmayan bir anlaşmadır.

H.2.2. Boronkay ile Daf Arasındaki Anlaşmaya İlişkin Değerlendirme

DAF ile Boronkay arasında 18.12.1991 tarihinde imzalanan ithalatçı anlaşması, içeriği dikkate alınarak 1998/3 sayılı Tebliğ hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anlaşmanın "Rakipler" başlıklı 4. maddesinde, *"İşbu anlaşmanın veya onun herhangi bir yenileme veya uzatmasının devamı süresince ithalatçı Daf otobüsün önceden yazılı izni olmadan veya dolaylı olarak makul biçimde ürünlerle rekabet ettiği düşünülecek ürünleri imal etmeyecek, stoklamayacak, tanıtmayacak veya pazarlamayacaktır. Bu yasak, makul biçimde ürünler ile rekabet ettiği düşünülecek ürünleri doğrudan veya dolaylı olarak imal eden, stoklayan tanıtan veya pazarlayan şirketlere katılan ithalatçının yönetimi ve mali olarak ilgili tarafları için de geçerlidir. İthalatçı varsa bu maddenin mevcut ihlallerini bu maddenin DAF Otobüs tarafından kabul edilmiş istisnalarını teşkil eden Ek C' de tam liste halinde verildiğini garanti etmektedir."* denilmektedir.

1998/3 sayılı Tebliğ'in, "Grup Muafiyeti Kapsamına Giren Yükümlülükler" başlıklı 4. maddesinin b-2. bendinde *"Anlaşma konusu malları ve rakip malları üretmeme yükümlülüğü"* yeniden satıcıya yüklenebilecek bir yükümlülük olarak kabul edilmiştir. Yine aynı maddenin b-3. bendinde ise *"Ayrı Satış yerlerinde, ayrı bir yönetimle ve ayrı bir yasal varlık halinde ve markalar arasında karışıklıktan kaçınacak şekilde satış halleri hariç olmak üzere, üreticiden başka kişiler tarafından sunulan motorlu yeni taşıt araçlarını satmama yükümlülüğü."* ifadesi ile yeniden satıcıya, rakip malların satışı ile ilgili olarak getirilebilecek bir yükümlülüğün kapsamı belirlenmiştir.

İlgili anlaşma maddesinde ithalatçının yönetim organlarında görev alanlar ve mali olarak ilgili taraflar için de aynı sınırlamaların bulunması, 1998/3 sayılı Tebliğ'in yukarıda belirtilen maddesinin kapsamını aşan bir durum ortaya çıkarmaktadır.

01-18/155-43

Ayrıca, Tebliğ hükümlerine uygun olmak kaydıyla rakip araçların üretimi ve satışı ayrı bir tüzel kişilik oluşturulması durumunda sağlayıcının onayına bağlı olmaktan çıkarılmıştır. Anlaşmada yer alan bu hüküm Tebliğ ile açıkça muaf tutulmayan rekabet kısıtlamaları öngördüğünden, Tebliğ'in 7. maddesinin (c) bendi kapsamında anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkartmaktadır.

Öte yandan, anlaşmanın "Ürünlerin Servisi" başlığını taşıyan 12. maddesinin (g) ve (h) bendlerinde;

"12g. İthalatçı, her müşteri faturasında bakım veya tamir maksatlarıyla kendisi tarafından kullanılan parça, aksesuar veya değişim birimlerini açıkça belirtmekle yükümlü olup buna parça numaraları da dahil olacaktır. DAF Otobüs, istek üzerine bu müşteri faturalarının suretlerini muayene etme hakkına sahip olacak ve bu müşteri faturalarında gösterilen DAF yapısı olmayan parçaların satıcıları kendisine bildirilecektir.

12h. DAF otobüs tarafından 12g paragrafı uyarınca yapılacak incelemeyi müteakip DAF otobüs, ithalatçıya yazılı olarak DAF otobüsün kanaatine göre bu faturalarda sözü edilen parça, aksesuar veya değişim birimlerinden bir veya daha fazlasının DAF otobüsün makul emniyet ve kalite gereklerine uymadığını bildirebilir.

Bu takdirde DAF otobüs, ithalatçıyı bu gereklere uygun diğer parça, aksesuar veya değişim birimlerini bu tamir veya değiştirmede kullanmaya mecbur tutabilir." denilmektedir.

Söz konusu madde de yer verilen "aksesuar" deyimini otobüs yedek parçasıyla ilgisi olmayan parçaları ihtiva etmesi durumunda 1998/3 sayılı Tebliğ ile getirilen grup muafiyeti kapsamında yer almayacaktır.

Diğer yandan, anlaşmanın bu maddesinde yedek parça kullanımında kalite açısından ve güvenlik açısından denk ürünlerin kullanımını yasaklayan bir anlam bulunmamakla birlikte, bir ürünün makul emniyet ve kalite gereklerine uyup uymadığının tespitinin üretici firmaya ait olması, satıcının aynı kaliteye denk yedek parçaları dilediği bir üçüncü teşebbüsten elde etme serbestliğini kısıtlamaya yönelik olarak kullanılabilecek bir düzenlemedir. Dolayısıyla, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin (h) bendi çerçevesinde bu hüküm grup muafiyeti kapsamı dışında kalan bir düzenlemedir.

İthalatçı anlaşmasının 21. maddesi anlaşmanın süresini ve sona ermesini düzenlemektedir. Maddenin (a) bendi, *"İşbu anlaşma her iki tarafça imzalandığı tarihte yürürlüğe girecektir. Sona erme tarihinden en az altı ay önceden diğer tarafa yazılı ihbar gönderilerek taraflardan herhangi birince sona erdirilecektir."* şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin yazılış şekli (anlaşmada ayrı bir sona erme tarihi düzenlenmemiş olduğu da dikkate alınarak), anlaşmanın süresiz olarak düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

1998/3 sayılı Tebliğ'in 6. maddesi anlaşmaların sürelerine ve feshi ihbar sürelerine ilişkin hükümler getirmektedir. Bu maddenin 2-b paragrafına göre süresiz anlaşmalar için feshi ihbar süresinin en az iki yıl olması öngörülmüştür. Ancak bu süreye istisna da getirilerek, sağlayıcının anlaşmaya son vermesi halinde kanundan veya anlaşmadan dolayı uygun bir tazminat ödemek zorunda olduğu veya satıcının dağıtım sistemine ilk kez girdiği ve anlaşma süresinin veya anlaşmanın olağan feshi ihbar süresinin bu satıcı tarafından ilk kez kabul edildiği hallerde bu sürenin asgari bir yıl olmasına izin verilmiştir. Başvuru konusu anlaşmada ise feshi ihbar süresinin 6 ay olarak tespit edildiği görülmektedir. Bu çerçevede, anılan anlaşma Tebliğ'in öngördüğü süre koşulunu sağlamamaktadır. Söz konusu Tebliğ maddesi grup muafiyeti verilebilmesi için uyulması zorunlu halleri düzenlemekte olduğundan, madde gereklerini karşılamayan anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanma imkanı bulunmamaktadır.

H.2.3. Boronkay ile Yetkili Servisleri Arasındaki Anlaşmalara İlişkin Değerlendirme

Söz konusu anlaşmalar sadece servis hizmetlerini düzenledikleri için bireysel muafiyet açısından değerlendirme yapılmıştır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı bir anlaşmanın bireysel muafiyet alabilmesi için 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilmiş olan dört şartı birlikte sağlaması gerekmektedir.

Anlaşmaların yetkili servisin yükümlülüklerini düzenleyen 2. maddesinin (g) bendinde, *"BORONKAY'ın Türkiye çapında tek fiyat politikası uygulaması nedeniyle, BORONKAY'ın ekte vermiş olduğu işçilik saat ücretinin ve iş tarif ve fiyatlandırma sisteminin titizlikle uygulanması"* şeklinde fiyata ilişkin düzenleme yer almaktadır.

Ayrıca, anlaşmaların "Boronkayın Yükümlülükleri" başlığını taşıyan 3. maddesinin (e) bendinde, *"Bayi fiyatları üzerinden özel indirimli orjinal yedek parça temini ve değişen aylık bazda fiyat listelerinin gönderilmesi"* şeklinde yine fiyatlara ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

Esasen, rekabetin en önemli görünümü fiyatta rekabettir. Bu nedenle üreticilerin, sağlayıcıların veya perakendecilerin belirli bir mal veya hizmetin satış fiyatını aralarında yapacakları bir anlaşmayla belirlemeleri rekabeti sınırlar. Fiyatların pazar koşullarına göre, arz ve talebin karşılaşmasıyla oluşması gerekmektedir. Bu çerçevede, başvuru konusu servis anlaşmalarına mevcut haliyle muafiyet tanınması mümkün değildir.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin ışığında;

01-18/155-43

1) Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile Berkhof B.V. arasında 31.1.1991 tarihinde imzalanmış olan "yedek parça dağıtım anlaşması"nın 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına,

2) Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile Daf Bus Int. B.V. arasında 18.12.1991 tarihinde imzalanmış olan dağıtım ve servise ilişkin "ithalatçı anlaşması"nın;

a) "Rakipler" başlıklı 4. maddesinin, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 4/b maddesinde öngörülen yeniden satıcıya, rakip malların satışı ile yüklenebilecek "Ayrı satış yerlerinde, ayrı bir yönetimle ve ayrı bir yasal varlık halinde markalar arası karışıklıktan kaçınacak şekilde satış halleri hariç olmak üzere, üreticiden başka kişiler tarafından sunulan motorlu yeni taşıt araçlarını satmama" yükümlülüğünü aşmayacak şekilde düzenlenmesi,

b) ürünlerin servisini düzenleyen 12. maddesinde kullanılacak yedek parçalara ilişkin olarak kalite ve emniyet açısından denk ürünlerin tespitinin Daf Bus Int. BV tarafından yapılacağı hükmünün, üretici firma tarafından bu yetkinin ve dolayısı ile takdir hakkının kolaylıkla satıcının aynı kalite yedek parçaları dilediği bir üçüncü şahıstan temin etme serbestliğini kısıtlayacak biçimde kullanmasına yol açmayacak şekilde düzenlenmesi,

c) 12. maddesinin, yedek parça tanımı içinde yer almayan süs niteliğindeki aksesuarları içermeyecek şekilde düzenlenmesi,

d) 21. maddesinin (a) bendinde öngörülen fesh-i ihbar sürelerinin, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik grup muafiyeti verilebilmesi için uyulması zorunlu halleri düzenleyen 6. maddesine uygun şekilde iki yıl olarak düzenlenmesi,

kaydıyla 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine,

3) Boronkay Oto Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile çeşitli teşebbüsler arasında bir servis sistemi oluşturulması amacıyla imzalanan "Yetkili Servis Anlaşmaları"nın 2. maddesinin (g) ve 3. maddesinin (e) bendlerinde yer alan yedek parça fiyatları, işçilik ücretleri ve kar marjlarını içeren düzenlemelerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil etmeyecek şekilde düzeltilmesi kaydıyla söz konusu servis anlaşmalarına bireysel muafiyet tanınabileceğine,

4) a) Yukarıda belirtilen koşulların yerine getirilmesi için kararın tebliğ tarihinden itibaren ilgili taraflara 45 gün süre verilmesine ve bu süre sonunda öngörülen düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin Kuruma sunulmasına;

01-18/155-43

b) Aksi Takdirde 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmenin geçersiz olacağını, Kurul'ca öngörülen düzeltmeler yapılmadan, uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağını ve aynı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağını taraflara bildirilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.